

УДК 336.1:655.4
JEL: L29; L69; L89; Z11
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-302-309>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ КНИЖКОВОЇ ГАЛУЗІ

©2025 СОТНИК В. В.

УДК 336.1:655.4
JEL: L29; L69; L89; Z11

Сотник В. В. Сучасні тенденції та чинники впливу на фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі

У статті досліджено сучасні тенденції та особливості фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі в умовах економічної нестабільності, цифрової трансформації та воєнного впливу на ринок. Проаналізовано внутрішні та зовнішні чинники, які визначають фінансову стійкість видавничих підприємств, а саме ефективність управління, маркетингові стратегії, технологічну оснащеність, структуру капіталу, ринковий попит, державну підтримку, можливість міжнародної інтеграції та соціально-культурне значення книжкової продукції. Особлива увага приділена перспективним інструментам залучення фінансових ресурсів, таким як краудфандинг, венчурним інвестиціям, грантовим і державним програмам, цифровим платформам, корпоративному спонсорству та міжнародному партнерству, а також альтернативним механізмам мікроінвестування та ліцензування контенту. Визначено, що поєднання традиційних та інноваційних джерел фінансування забезпечує гнучкість, стабільність і конкурентоспроможність підприємств у сучасних умовах, дозволяє оптимізувати витрати, підвищувати рентабельність продукції, формувати антикризові фінансові стратегії та інтегрувати українські видавництва у глобальний книжковий ринок. Узагальнено зарубіжний і вітчизняний досвід, що дає змогу розробляти адаптивні фінансові стратегії з урахуванням національних особливостей, культурного значення продукції та сучасних глобальних викликів. Показано, що цифровізація видавничих процесів, розвиток електронних і аудіокниг, інтеграція маркетингових і фінансових стратегій виступають ключовими чинниками підвищення фінансової ефективності підприємств книжкової галузі. Результати дослідження можуть стати основою для здійснення ефективного фінансового управління в книжковій галузі, забезпечення сталого розвитку підприємств, зміцнення їх соціально-культурної ролі та підтримки культурної сфери держави.

Ключові слова: інноваційні інструменти, книжкова галузь, підприємства, чинники впливу, фінансове забезпечення.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 11.

Сотник Вікторія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту імені професора Й. С. Завадського, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)

E-mail: vikasotnyk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0507-2348>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/HNS-4033-2023>

UDC 336.1:655.4
JEL: L29; L69; L89; Z11

Sotnyk V. V. The Current Trends and Factors Influencing the Financial Support of Publishing Industry Enterprises

The article examines current trends and features of financial support for publishing industry enterprises amid economic instability, digital transformation, and the war-related impact on the market. Internal and external factors determining the financial stability of publishing enterprises are analyzed, including management efficiency, marketing strategies, technological infrastructure, capital structure, market demand, government support, international integration, and the sociocultural significance of products. Special attention is given to prospective instruments for attracting financial resources, such as crowdfunding, venture investments, grant and government programs, digital platforms, corporate sponsorship, international partnerships, as well as alternative mechanisms for micro-investing and content licensing. It is determined that the combination of traditional and innovative funding sources ensures flexibility, stability, and competitiveness of enterprises in modern conditions, allowing for cost optimization, increased product profitability, the formation of anti-crisis financial strategies, and the integration of Ukrainian publishers into the global book market. Both international and domestic experiences are generalized, enabling the development of adaptive financial strategies that consider national specifics, cultural value of products, and contemporary global challenges. It is shown that digitalization of publishing processes, the development of electronic and audiobooks, demand analytics, and the integration of marketing and financial strategies are key factors in enhancing financial efficiency. The research results may serve as a basis for efficient financial management in the publishing sector, ensuring sustainable enterprise development, strengthening their sociocultural role, and supporting the country's cultural sphere.

Keywords: innovative instruments, publishing industry, enterprises, influencing factors, financial support.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 11.

Sotnyk Victoriia V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Management named after Professor I. S. Zavadsky, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine)

E-mail: vikasotnyk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0507-2348>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/HNS-4033-2023>

У сучасних умовах трансформації економіки України та глобалізації ринкових процесів питання фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі набуває особливої актуаль-

ності. Видавнича діяльність є важливою складовою культурного, освітнього та наукового розвитку держави, однак функціонування суб'єктів господарювання цієї сфери безпосередньо залежить від рівня

фінансової стабільності, доступності інвестиційних ресурсів і державної підтримки. В умовах воєнного стану, економічної нестабільності та зміни споживчих пріоритетів підприємства книжкової галузі опинилися перед необхідністю пошуку нових підходів до формування ефективної фінансової політики, диверсифікації джерел фінансування та підвищення ефективності використання наявних ресурсів.

Сучасні тенденції розвитку книжкової галузі характеризуються цифровізацією видавничих процесів, зростанням ролі електронних і аудіокниг, активізацією міжнародного співробітництва та зміщенням акцентів у структурі фінансових потоків. Водночас зберігаються проблеми, пов'язані з низькою рентабельністю друкованої продукції, обмеженим доступом до кредитних ресурсів, недостатньою державною підтримкою книговидавців і дистриб'юторів. При цьому чинниками, що визначають рівень фінансового забезпечення підприємств галузі, виступають як зовнішні фактори (економічна кон'юнктура, державна податкова політика, динаміка цін на поліграфічні матеріали, коливання валютних курсів), так і внутрішні (ефективність менеджменту, маркетингова стратегія, інноваційність, структура капіталу). Особливого значення набуває здатність підприємств адаптуватися до змін ринкового середовища, використовувати цифрові технології у фінансовому плануванні та оптимізувати витрати на основі аналітичних інструментів.

Саме дослідження сучасних тенденцій та чинників впливу на фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі є необхідною умовою для розроблення ефективних механізмів підтримки видавничої діяльності, підвищення конкурентоспроможності української книги на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також забезпечення сталого розвитку культурної сфери держави.

Проблематика фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі посідає важливе місце в сучасних наукових дослідженнях, що поєднують економічні, культурологічні та управлінські підходи. В умовах цифровізації та структурних змін світового книжкового ринку питання забезпечення фінансової стабільності та інвестиційної привабливості видавничих підприємств стає одним із ключових чинників їх розвитку. Міждисциплінарний характер цієї проблеми зумовлює необхідність узагальнення наукових позицій як зарубіжних, так і українських учених.

У закордонних дослідженнях книжковий бізнес розглядається як невід'ємна складова креативної економіки, де фінансові процеси тісно взаємопов'язані з культурними та технологічними чинниками. Британський науковець John B. Thomp-

son у праці «*Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century*» наголошує, що сучасна видавнича діяльність зазнає суттєвого впливу процесів глобалізації, комерціалізації та цифрової трансформації [10]. На його думку, ключовими тенденціями є зростання концентрації капіталу, зміна ролі посередників та необхідність інноваційних фінансових стратегій. John B. Thompson підкреслює, що маркетингова аналітика, прогнозування попиту та технологічні інвестиції стають основними факторами забезпечення фінансової стійкості видавничих підприємств.

Подібну позицію розвиває Keh Hean Tat у своїй статті, в якій аналізує еволюцію бізнес-моделей книговидання [7]. Дослідник зазначає, що ефективність фінансового забезпечення безпосередньо залежить від здатності підприємств адаптуватися до змін у ланцюгах створення доданої вартості від автора до кінцевого споживача. Особливу увагу він приділяє розвитку партнерських фінансових відносин, аутсорсингу, венчурному капіталу та інноваційним формам залучення інвестицій у видавничу сферу.

Важливий внесок у теоретичне осмислення фінансово-економічних засад культурного виробництва зробив австралійський економіст Throsby David у своїх працях «*Economics and Culture*» [8] та «*The Economics of Cultural Policy*» [9]. Вчений запропонував концепцію подвійної цінності культурних здобутків – як економічної, так і культурної, що зумовлює специфіку фінансового забезпечення галузей культури, зокрема книговидання. На його думку, держава повинна виступати активним учасником у системі фінансування культурних індустрій, застосовуючи грантові програми, податкові стимули та інші інструменти підтримки, які компенсують обмежену рентабельність культурного виробництва та сприяють його сталому розвитку.

Сучасні аналітичні матеріали Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO) також підтверджують суттєву роль фінансових інновацій у розвитку книжкової індустрії [11]. Так, у звітах наголошується, що ефективність видавничих підприємств дедалі більше визначається диверсифікацією джерел доходів, упровадженням цифрових форматів, систем підписки та ліцензійного розповсюдження контенту. Зростання сегмента електронних і аудіокниг суттєво змінює структуру фінансових потоків та потребує нових механізмів управління доходами та витратами.

У вітчизняному науковому просторі проблеми фінансового забезпечення видавничої галузі розглядаються переважно з позицій економічної

ефективності, ресурсного потенціалу та державної підтримки. У навчальному посібнику В. І. Шпака «Видавничий бізнес» систематизовано основні економічні засади функціонування книжкових підприємств. Автор підкреслює значення збалансованої фінансової політики, структури витрат, оптимізації виробничих процесів і раціонального використання капіталу. Особливу увагу він приділяє проблемам фінансування малих видавництв, нестачі оборотних коштів і залежності від державних програм підтримки.

Актуальним напрямом сучасних досліджень є аналіз альтернативних механізмів залучення фінансових ресурсів. Так, О. В. Абакуменко та В. І. Куценко у своєму дослідженні визначають краудфандинг як дієвий інструмент фінансової підтримки незалежних видавців [1]. Науковці наголошують, що платформи колективного фінансування сприяють не лише залученню коштів від майбутніх споживачів, а й формуванню нової культури взаємодії між авторами, видавцями та читачами, що підвищує стійкість книжкового ринку.

Значну увагу питанням фінансової стабільності підприємств приділяють українські економісти О. Глушенко та Л. Лисяк [3; 5]. У їхніх працях розроблено методичний апарат оцінки фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності підприємств різних галузей. Запропоновані ними підходи є релевантними й для видавничої сфери, оскільки дозволяють адаптувати загальні фінансові моделі до особливостей креативної економіки. Вітчизняна наукова школа дедалі частіше розглядає фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі в контексті воєнних та поствоєнних трансформацій. У працях українських дослідників наголошується на необхідності формування стійких фінансових стратегій, розширення міжнародного партнерства, використання грантових програм ЄС і ЮНЕСКО, а також розвитку механізмів державно-приватного фінансування. Такий підхід відображає тенденцію до переосмислення ролі книжкової індустрії як чинника культурної безпеки та гуманітарного відновлення України.

Узагальнення наукових позицій свідчить, що зарубіжні дослідники акцентують на системних змінах у структурі фінансування книговидання, обумовлених глобалізаційними процесами та цифровими технологіями, тоді як українські науковці зосереджуються переважно на пошуку практичних механізмів забезпечення фінансової стійкості підприємств у кризових умовах. Спільним для обох підходів є розуміння подвійної природи книжкової продукції як товару ринкової економіки та як культурного блага, що вимагає особливих механізмів фінансування та державної підтримки.

Отже, фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі слід розглядати як багатофакторну систему, що поєднує ринкові, інституційні та соціальні елементи. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення моделей фінансового управління у видавничій сфері, розроблення інструментів диверсифікації доходів і залучення інвестицій, а також інтеграцію українського книжкового ринку у світовий фінансово-культурний простір.

Видавнича діяльність належить не лише до культурної, а й до економічної сфери, яка потребує ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення стабільного функціонування та розвитку. Фінансове забезпечення виступає основою реалізації видавничої політики, модернізації технічної бази, розширення асортименту продукції та виходу на нові ринки збуту. Після 2022 р., внаслідок повномасштабного вторгнення та кризових явищ в економіці, українські видавництва зіштовхнулися з різким зменшенням обсягів фінансування, порушенням логістичних ланцюгів і скороченням попиту на друковану продукцію. Водночас активізувалася тенденція до цифровізації видавничих процесів, переходу на електронні формати та пошуку нових фінансових моделей. Це зумовило необхідність глибшого аналізу сучасних тенденцій, інструментів і чинників, які впливають на фінансову стабільність та стійкість підприємств книжкової галузі.

Паралельно з внутрішніми викликами важливим чинником залишається глобалізація інформаційного простору. Українська книга стає елементом міжнародного культурного обміну, що потребує інтеграції в європейський ринок, удосконалення механізмів залучення інвестицій і розширення можливостей партнерства. У цих умовах фінансове забезпечення видавничої діяльності має будуватися на поєднанні ринкових і державних інструментів підтримки, інноваційних підходів до управління капіталом і гнучких фінансових стратегій.

Сучасна економічна ситуація вимагає від підприємств галузі не лише ефективного використання наявних ресурсів, а й розвитку нових форм фінансової взаємодії, зокрема залучення грантів, краудфандингу, спонсорства, міжнародної технічної допомоги. Посилюється роль фінансового планування, контролю та аналітики в забезпеченні рентабельності видавничих проектів. Крім того, важливим завданням стає формування антикризових фінансових механізмів, які дозволяють підприємствам протистояти зовнішнім ризикам і забезпечувати безперервність виробничого процесу. Тому дослідження сучасних тенденцій і чинників впливу на фінансове забезпечення підприємств книжкової

галузі має не лише теоретичне, а й практичне значення. Воно сприяє виявленню закономірностей розвитку галузі в умовах воєнного та післявоєнного періодів, визначенню ефективних шляхів стабілізації фінансових потоків, а також формуванню стратегічних орієнтирів подальшого зростання видавничої справи в Україні.

Тому в нинішніх умовах книжковий ринок, як складова креативної індустрії, переживає структурні зміни, що охоплюють не лише способи виробництва та поширення книжкової продукції, але й моделі її фінансування. Ці трансформаційні процеси зумовлюють появу нових тенденцій і закономірностей у діяльності видавничих підприємств, що проявляються у змінах їх організаційної, економічної та фінансової структури. Особливості розвитку підприємств книжкової галузі відображено в табл. 1.

Отже, аналіз сучасних тенденцій розвитку підприємств книжкової галузі свідчить про те, що

їх діяльність дедалі більше визначається цифровізацією, диверсифікацією джерел фінансування, посиленням державної підтримки та інтеграцією маркетингових і фінансових стратегій. Паралельно посилюється орієнтація на соціально-культурну місію та міжнародну інтеграцію, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та стійкості видавництва. Водночас ці тенденції формують нові вимоги до фінансового забезпечення підприємств, зумовлюючи необхідність адаптивних стратегій управління ресурсами, інвестиційного планування та оптимізації витрат.

Фінансове забезпечення видавничих підприємств визначається сукупністю внутрішніх та зовнішніх чинників, що формують умови для стабільного функціонування, інвестиційної привабливості та розвитку. Розмежування цих факторів дозволяє комплексно оцінити вплив на фінансову стійкість та ефективність управління ресурсами. До

Таблиця 1

Сучасні тенденції розвитку підприємств книжкової галузі

№ з/п	Тенденції	Характеристика прояву
1	Цифровізація видавничих процесів	Впровадження сучасних цифрових технологій у всі етапи діяльності – від редакційно-видавничої підготовки до збуту продукції. Використання систем електронного документообігу, ERP-рішень, онлайн-дистрибуції та маркетплейсів. Активний розвиток електронних і аудіокниг, що змінює структуру витрат і джерела доходів підприємств
2	Диверсифікація джерел фінансування	Окрім власних коштів і банківських кредитів, видавництва залучають кошти через грантові програми, міжнародні фонди, краудфандингові платформи, донорську підтримку та партнерські проекти. Такий підхід зменшує фінансові ризики, підвищує гнучкість і стійкість підприємств у кризових умовах
3	Посилення державної підтримки	Реалізація національних і регіональних програм розвитку книговидання, участь у грантах Українського культурного фонду, програмі «Є-Освіта», компенсації вартості друку соціально значущих видань. Державна підтримка спрямована на збереження культурного потенціалу та стимулювання внутрішнього ринку
4	Орієнтація на соціально-культурну місію	Видавництва активно підтримують видання українською мовою, дитячу, навчальну, патріотичну літературу, а також книжки, що популяризують національну ідентичність. Така стратегія поєднує економічні та суспільні цілі, зміцнює репутацію підприємств і розширює коло соціально відповідальних проектів
5	Інтеграція маркетингових і фінансових стратегій	Зростає роль аналітики та прогнозування у фінансовому плануванні: бюджетування ґрунтується на даних маркетингових досліджень, аналізі попиту, сегментації ринку. Це сприяє оптимізації витрат, підвищенню ефективності рекламних кампаній і рентабельності продукції
6	Міжнародна інтеграція книжкового бізнесу	Активізація співпраці з іноземними видавництвами, участь у міжнародних виставках і ярмарках (Frankfurt Book Fair, Bologna Book Fair, Warsaw Book Fair тощо). Залучення зовнішніх інвестицій і спільних проектів сприяє просуванню української книги за кордоном і формуванню позитивного іміджу національного видавничого ринку

Джерело: побудовано автором з використанням [4].

внутрішніх чинників належать економічні, організаційні та управлінські ресурси самого підприємства, які безпосередньо впливають на формування доходів, витрат і структури капіталу (рис. 1).

Таким чином, внутрішні чинники визначають здатність підприємства ефективно використовувати власні ресурси для забезпечення фінансової стійкості. Планування бюджету, оптимізація витрат, розвиток технологій і компетентний персонал сприяють підвищенню рентабельності та зниженню фінансових ризиків. Активне застосування маркетингової аналітики дозволяє адаптувати фінансові стратегії до реальних потреб ринку, що забезпечує гнучкість і стабільність діяльності видавництва.

Зовнішні чинники формують загальні умови функціонування книжкового ринку та впливають на можливості підприємств залучати фінансові ресурси, зокрема:

1. Державна підтримка та регулювання через програми фінансування від Українського культурного фонду, гранти, податкові пільги та субсидії створюють додаткові джерела доходів, що стимулює розвиток соціально значущих видань.

2. Ринковий попит і споживчі тенденції безпосередньо впливають на обсяг і структуру попиту на друковану, електронну та аудіопродукцію.
3. Конкурентне середовище проявляється через дію інших видавництв, інтернет-платформ і цифрових сервісів та визначає рівень цінової конкуренції, необхідність інновацій та ефективність витрат.
4. Міжнародна інтеграція та доступ до зовнішніх інвестицій спонукає до участі в міжнародних виставках і ярмарках, партнерських проектах із закордонними видавництвами та грантових програмах ЄС, що дозволяє залучати додаткові фінансові ресурси та розширювати ринки збуту.
5. Соціально-культурне значення книжкової продукції реалізується через популяризацію національної ідентичності, дитячої та навчальної літератури шляхом залучення підтримки з боку держави та громадських організацій, які створюють додаткові фінансові можливості [2].

Саме завдяки державній підтримці, міжнародній інтеграції, збільшенню попиту споживачів, конкуренції та соціально-культурному значенню

Рис. 1. Внутрішні фактори, які впливають на фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі

Джерело: побудовано автором.

книжкової продукції можна впливати на доходи та інвестиційний потенціал підприємств книжкової галузі. Відповідна реакція на ці чинники дозволяє підвищити стійкість бізнесу, розширити ринки збуту та забезпечити соціально-культурну ефективність видавничої діяльності.

Отже, узагальнивши, можна зробити висновок, що фінансове забезпечення підприємств книжкової галузі є результатом взаємодії внутрішніх ресурсів та зовнішніх умов. Ефективне управління внутрішніми чинниками в поєднанні з активним використанням державних і міжнародних фінансових механізмів забезпечує стійкість і конкурентоспроможність видавництв у сучасному ринковому середовищі. Фінансова стійкість видавничих підприємств значною мірою визначається здатністю залучати різноманітні джерела фінансування. Традиційні форми фінансування, такі як власні кошти, банківські кредити або державні субсидії, залишаються актуальними, однак стрімка цифровізація, глобалізація книжкового ринку та розвиток креативної економіки створюють умови для застосування нових, більш гнучких та інноваційних інструментів фінансового забезпечення, які відображено в *табл. 2*.

Сучасні інструменти залучення фінансових ресурсів у підприємствах книжкової галузі поєднують традиційні джерела та інноваційні інструменти, що забезпечує гнучкість, стійкість і ефективність їх діяльності. Використання краудфандингу, венчурних інвестицій, грантових програм, цифрових платформ, корпоративного спонсорства та міжнародних партнерств створює комплексну систему фінансового забезпечення. Такий підхід дозволяє підприємствам не лише виживати у кризових умовах, а й активно розвивати ринок, зміцнювати соціально-культурну роль книговидавництва та інтегруватися у глобальний книжковий простір.

У найближчі роки розвиток фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі має бути тісно пов'язаний із процесами цифрової трансформації, зростанням ролі міжнародних фінансових інституцій та пошуком ефективних механізмів державно-приватного партнерства. В умовах післявоєнного відновлення української економіки важливого значення набуває стратегічне планування фінансових потоків, орієнтоване на довгострокову стабільність та інноваційний розвиток. Підприємства книжкової сфери мають переходити від моделі короткострокового виживання до моделі сталого зростання, що ґрунтується на поєднанні комерційної ефективності та соціально-культурної місії. Важливим напрямом є посилення ролі інституційного фінансування. Це передбачає створен-

ня спеціалізованих фондів підтримки видавничої справи, залучення банківських і небанківських установ до кредитування культурних індустрій на пільгових умовах, а також розвиток системи страхування культурних ризиків. Такий підхід дозволить зменшити залежність підприємств від грантів і нестабільних джерел доходів, забезпечивши передбачуваність фінансових потоків.

Крім того, перспективним є розвиток кластерних і коопераційних моделей фінансування, коли кілька видавництв або суміжних підприємств (дизайн-студії, друкарні, маркетингові агенції) об'єднують ресурси для реалізації спільних проєктів. Це сприяє оптимізації витрат, спільному залученню інвестицій і розширенню можливостей виходу на нові ринки. У європейській практиці такі моделі довели свою ефективність у підвищенні конкурентоспроможності малих видавництв і розвитку регіональних культурних ініціатив. Значні перспективи відкриває також інтеграція фінансових технологій (FinTech) у діяльність підприємств книжкової галузі. Використання електронних платіжних систем, платформ для мікроінвестування, блокчейн-рішень для обліку авторських прав і прозорого розподілу прибутку сприяє підвищенню довіри інвесторів і партнерів. Такі інновації створюють передумови для формування сучасної фінансової екосистеми у книговидавничій сфері. Реалізація цих напрямів сприятиме не лише стабільному функціонуванню підприємств, а й підвищенню ролі українського книговидавництва у світовому культурному просторі.

ВИСНОВКИ

Фінансове забезпечення видавничих підприємств у сучасних умовах визначається поєднанням традиційних і новітніх джерел ресурсів, що зумовлює формування багаторівневої та гнучкої фінансової моделі. Традиційні механізми, такі як власні кошти, банківські кредити та державні субсидії, зберігають свою актуальність, однак швидкі зміни ринкової кон'юнктури, цифровізація та глобалізація книжкового ринку вимагають впровадження інноваційних підходів. До них належать краудфандинг, венчурні інвестиції, партнерські програми, грантове фінансування, цифрові платформи продажу та ліцензування контенту, корпоративне спонсорство та інтеграція в міжнародні проєкти. Використання цих інструментів дозволяє значно підвищити фінансову стійкість, диверсифікувати джерела доходів та знизити ризики, пов'язані з економічною нестабільністю чи коливаннями попиту.

Аналіз практики зарубіжних і вітчизняних видавництв свідчить, що ефективне поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів фінансового забез-

Інноваційні інструменти фінансового забезпечення підприємств книжкової галузі

№ з/п	Інструмент	Можливості впровадження в діяльність підприємств
1	Краудфандинг	Одним із найперспективніших напрямів є краудфандинг, який дозволяє залучати кошти безпосередньо від потенційних споживачів і шанувальників літератури. Краудфандингові платформи сприяють не лише фінансуванню незалежних видавничих проєктів, а й формуванню спільноти читачів, що підтримують культурно значущі ініціативи. Такий механізм дозволяє мінімізувати фінансові ризики, оскільки кошти збираються заздалегідь, а також забезпечує маркетинговий ефект завдяки залученню аудиторії ще на етапі підготовки видання
2	Венчурні інвестиції та партнерські програми	В умовах динамічного розвитку книжкового ринку дедалі актуальнішими стають венчурні інвестиції, особливо у стартапи та технологічні платформи для створення, дистрибуції та монетизації книжкового контенту. Партнерські програми з міжнародними та локальними інвесторами дозволяють отримати необхідний капітал для масштабування проєктів, розвитку цифрових форматів та інтеграції інноваційних бізнес-моделей. Досвід зарубіжних ринків, зокрема США та Європи, показує, що стратегічне партнерство та венчурне фінансування сприяють прискоренню комерціалізації нових видавничих ідей та підвищенню інвестиційної привабливості галузі
3	Використання грантових і державних програм підтримки	Державні та міжнародні грантові програми залишаються ключовим джерелом фінансування соціально та культурно значущих проєктів. В Україні такі можливості надають Український культурний фонд, програми «Є-Освіта», а також гранти ЄС і міжнародних організацій. Грантове фінансування дозволяє покривати витрати на друк соціально важливих видань, просування літератури українською мовою та розвиток дитячої та навчальної літератури. Крім того, гранти стимулюють видавництва до впровадження інноваційних форм дистрибуції та підвищення ефективності витрат
4	Розвиток цифрових платформ та електронної комерції	Цифровізація книжкового ринку створює нові механізми залучення фінансових ресурсів через електронну комерцію. Продаж електронних та аудіокниг, системи підписки, платформи «print-on-demand» дозволяють значно скоротити витрати на тиражування та логістику, забезпечуючи при цьому регулярний дохід. Використання аналітики та big data для прогнозування попиту та оптимізації цінової політики сприяє підвищенню ефективності фінансового планування та управління грошовими потоками
5	Корпоративне спонсорство та соціальна відповідальність бізнесу	Ще одним перспективним механізмом є залучення коштів через корпоративне спонсорство та проєкти соціальної відповідальності. Компанії зацікавлені в партнерстві з видавництвами, оскільки це підвищує їхній соціальний імідж та підтримує національну культуру. Спонсорські програми можуть покривати витрати на видання навчальної, дитячої чи патріотичної літератури, а також на проведення культурних заходів, що зміцнює соціально-культурний вплив підприємств
6	Міжнародні проєкти та інтеграція на глобальний ринок	Міжнародні гранти, партнерські програми та участь у глобальних книжкових ярмарках (Frankfurt Book Fair, Bologna Book Fair) не лише відкривають доступ до зовнішніх інвестицій, а й сприяють виходу українських видавництв на нові ринки. Залучення іноземного капіталу та обмін технологіями дозволяє впроваджувати сучасні фінансові моделі, оптимізувати витрати та підвищувати рентабельність продукції
7	Альтернативні фінансові інструменти та інновації в залученні ресурсів	Додатково перспективними є такі механізми, як фінансові платформи для мікроінвестування, ліцензування контенту та партнерство з освітніми та культурними організаціями. Ці інструменти дозволяють диверсифікувати джерела доходів, зменшити залежність від традиційних кредитів і грантів, а також підвищити гнучкість підприємства у швидкозмінних ринкових умовах

Джерело: побудовано автором з використанням [4; 6].

печення є ключовим для забезпечення конкурентоспроможності та розвитку галузі. Внутрішні чинники, такі як ефективність менеджменту, структура капіталу, інноваційність і маркетингова стратегія, визначають здатність підприємства оперативно реагувати на зміни ринкових умов та оптимально використовувати наявні ресурси. Зовнішні чинники, включно з державною підтримкою, міжнародною інтеграцією, динамікою попиту, конкуренцією та соціально-культурним значенням продукції, формують загальні рамки функціонування ринку та створюють можливості для залучення фінансових ресурсів. Співвідношення цих груп факторів зумовлює здатність підприємства витримувати кризові явища, нарощувати інвестиційний потенціал і реалізовувати стратегічні цілі. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Абакуменко О. В., Куценко В. І. Краудфандинг як інструмент фінансування інноваційно-технологічних проєктів. *Чернігівський науковий часопис. Серія 1 «Економіка і управління»*. 2016. № 1. С. 52–60. URL: http://journals.stu.cn.ua/scientific_e-journal_of_chernigov/article/view/144774
2. Мураховський А. Формування стратегії розвитку книжкової індустрії. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 1. С. 3–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2015_1_2
3. Глущенко А. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів : Магнолія- 2006, 2014. 440 с.
4. Бурнашов І. Ю. Феномен українських видавців: книжковий ринок під час воєнного стану (оглядова довідка за матеріалами преси та інтернету 2023–2024 рр.). *ДЗК*. 2024. Вип. 5/3. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2024/30.05.2024.pdf
5. Фінанси : навч. посіб. / за ред. д. е. н., проф., акад. АЕН України Л. В. Лисяк. Дніпро : ТОВ «Акцент ПП», 2017. 298 с.
6. Шпак В. І. Видавничий бізнес: книга редактора : навч. посіб. 2-ге вид. доп. і перероб. Київ : ДП «Експрес-об'ява». 2022. 292 с.
7. Keh H. T. Evolution of the Book Publishing Industry: Structural Changes and Strategic Implications. *Journal of Management History*. 1998. Vol. 4. Iss. 2. P. 104–123. DOI: <https://doi.org/10.1108/13552529810219593>
8. Throsby D. *Economics and Culture*. Cambridge UK : Cambridge University Press, 2001. 23 с. URL: <https://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam031/00063072.pdf>

9. Throsby D. *The Economics of Cultural Policy*. Cambridge UK : Cambridge University Press, 2012. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511845253>
10. Thompson J. B. *Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century*. Cambridge UK; New York NY : Polity Press, 2012. 464 p.
11. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Publishing Industry Report 2023*. Geneva : WIPO, 2023. URL: <https://www.wipo.int/portal/en/index.html>

REFERENCES

- Abakumenko, O. V., & Kutsenko, V. I. (2016). Kraudfandynh yak instrument finansuvannia innovatsiino-tekhnolohichnykh proektiv [Crowdfunding as a tool for financing innovation and technology projects]. *Chernihivskyi naukovyi chasopys. Seriya 1 «Ekonomika i upravlinnia»*, 1, 52–60. http://journals.stu.cn.ua/scientific_e-journal_of_chernigov/article/view/144774
- Burnashov, I. Yu. (2024). *Fenomen ukrainskykh vydavtsiv: knyzhkovyi rynek pid chas voiennoho stanu (ohliadova dovidka za materialamy presy ta internetu 2023–2024 rr.)*. DZK, 5/3. https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2024/30.05.2024.pdf
- Hlushchenko, A. (2014). *Finansy pidpriemstv* [Business finance]. Mahnoliia-2006.
- Keh, H. T. (1998). Evolution of the Book Publishing Industry: Structural Changes and Strategic Implications. *Journal of Management History*, 4(2), 104–123. <https://doi.org/10.1108/13552529810219593>
- Lysiak, L. V. (Red.). (2017). *Finansy* [Finance]. TOV «Aktsent PP».
- Murakhovskyi, A. (2015). Formuvannia stratehii rozvytku knyzhkovoi industrii [Formation of a strategy for the development of the book industry]. *Visnyk Knyzhkovoi palaty*, 1, 3–7. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2015_1_2
- Shpak, V. I. (2022). *Vydavnychiy biznes: knyha redaktora* [Publishing business: editor's book] (2^{he} vyd. dop. i pererob.). DP «Ekspres-obiava».
- Thompson, J. B. (2012). *Merchants of culture: The publishing business in the twenty-first century*. Polity Press.
- Throsby, D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge University Press. <https://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam031/00063072.pdf>
- Throsby, D. (2012). *The economics of cultural policy*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511845253>
- World Intellectual Property Organization (WIPO). (2023). *Publishing industry report 2023*. Geneva. <https://www.wipo.int/portal/en/index.html>